

Nr 1

Utlåtande i anledning av väckt motion om en översyn av kommitté- och utredningsväsendet.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 133, av herr *Christenson* i Malmö hemställes, att riksdagen måtte besluta att i besparingssyfte göra en översyn av kommitté- och utredningsväsendet.

Motionären erinrar bl. a. om att i årets statsverksproposition föreslagits reservationsanslag på sammanlagt 9 375 000 kronor till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, vilket innebär en ökning med 3 440 000 kronor i jämförelse med budgetåret 1957/58. Det torde löna sig att göra en allmän översyn av kommittéväsendet för att åstadkomma en minskning av antalet kommittéer och samordning av deras arbete.

Motionären uttalar vidare bl. a. att en kommitté bör få arbeta högst tre eller fyra år. Håller den på längre är det risk för att utredningsobjektet inte längre är aktuellt. Antalet utredare bör kunna minskas. Det har tidigare i riksdagen framförts anmärkningar mot att ordförandeuppdragen koncentrerats på ett fåtal personer. Vissa utredningsmän är överhopade med kommittéuppdrag, vilket icke befordrar önskvärd snabbhet i utredningsarbetet. En sanering och översyn av kommittéväsendet är högst påkallad.

Utskottet

Frågor om kommitté- och utredningsväsendet har vid flerfaldiga tillfällen framförts i riksdagen. Bl. a. hade allmänna beredningsutskottet vid såväl 1954 som 1955 års riksdagar till behandling motioner i hithörande frågor. I ett utlåtande, nr 6/1954, över en motion om översyn av det offentliga utredningsväsendet i avsikt att nedbringa antalet kommittéer och förenkla utredningsförfarandet anförde utskottet bl. a. beträffande kommittékostnaderna att dessa finge ses i relation till de med utredningarna nådda resultaten. En dylik värdering innebure dock stora vanskligheter medan man något säkrare torde kunna bedöma frågan, huruvida utredningsarbetet kunnat bedrivas på ett rationellare sätt.

I vad gäller antalet kommittéer framhöll utskottet att någon tendens till ökning icke förelåg. Tillsättandet av kommittéer borde få bli beroende enbart av behovet och icke dirigeras enligt några andra principer.

Beträffande kommittéernas livslängd anförde utskottet, att det naturligtvis var önskvärt med snabba utredningar men att kravet på snabbhet

icke finge innebära att den grundlighet och saklighet som anses karakteristiska för det svenska utredningsväsendet eftersattes.

Utskottet fann sig vidare på anförda skäl icke kunna förorda ett tidigare framlagt förslag att inrätta ett centralt utredningskansli och ville i stället rekommendera åtgärder i syfte att effektivisera den verksamhet för samordning av utredningsarbetet som var möjlig inom departementen och genom de konsultativa statsråden.

Utskottet ansåg att de i motionen berörda frågorna redan var uppmärksammade och avstyrkte motionen, vilken icke föranledde någon riksdagens åtgärd.

I sitt utlåtande nr 5 till 1955 års riksdag över motioner med likartat yrkande som i den ovan omnämnda vidhöll utskottet sin tidigare intagna ståndpunkt. Även dessa motioner avslogs av riksdagen.

I den nu föreliggande motionen anföres bl. a. att anslagsyrkandena för kommittéer och utredningar skulle ha ökat med 3 440 000 kronor från budgetåret 1957/58 till budgetåret 1959/60, för vilket begärts 9 375 000 kronor. Utskottet vill härom anföra följande.

En sammanställning av de i riksdagsberättelsen redovisade verkliga kommittékostnaderna för de tre sistförflutna budgetåren samt beviljade eller äskade belopp för innevarande och nästkommande budgetår utvisar följande:

Budgetår	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Tusen kr.	8 699	9 438	9 044	8 650	9 375
				(äskat och beviljat belopp)	(äskat belopp)

Som framgår av tabellen är kostnadsökningen icke tillnärmelsevis så stor som uppgifterna i motionen ger intryck av. Motionären har uppenbarligen som utgångspunkt för sin jämförelse tagit de belopp som vid avgivandet av 1957 års statsverksproposition var möjliga att beräkna och beträffande vilka sålunda direkta yrkanden framställdes i propositionen — tillhoppa 5 940 000 kronor. Vid denna tidpunkt stod det emellertid klart att en löneplansrevision skulle genomföras med giltighet från den 1 januari 1957, vilken skulle medföra bl. a. en avsevärd höjning av statstjänstemännens löner, samt att arvodena skulle höjas.

Även andra omständigheter har självfallet bidragit till att skillnaden mellan begärda anslag och förbrukat belopp är särskilt stor för budgetåret 1957/58. I 1958 års statsverksproposition där sålunda av naturliga skäl anslagsäskandena utvisar betydande höjningar — tillhoppa 2,7 miljoner kronor i jämförelse med det i föregående statsverksproposition begärda, för låga

beloppet — har som förklaring härtill nämnts bl. a. igångsättandet av vissa särskilt stora utredningar. Utskottet torde icke ha anledning att gå närmare in på denna fråga med hänsyn till det väsentliga förhållandet att de i ovanstående tabell angivna beloppen visar en så påtaglig jämnhet.

Vid bedömandet av kommittékostnadernas absoluta belopp bör enligt utskottets mening beaktas, att från kommittéanslagen i stor utsträckning bestrides kostnader även till andra ändamål än utredningsuppdrag i allmänt vedertagen mening. Utskottet vill som exempel härpå endast nämna delegationen för nordiskt ekonomiskt samarbete m. m., vilken för budgetåret 1957/58 dragit en kostnad av 294 382 kronor. Vidare betalas av kommittéanslaget betydande belopp till sakkunniga biträden inom departementen m. m. — beloppen har under senare år varierat mellan omkring 1,5 och 2,5 miljoner kronor. En del av dessa uppdrag synes avse rena verkställighetsåtgärder, utarbetande av propositioner o. d.

Vad motionären anfört beträffande kostnaderna kan sålunda icke tagas som något slags mått på kommittéväsandets ansvällning.

Beträffande sistnämnda fråga vill utskottet erinra om att antalet nu sittande utredningar är 265. Under åren 1956—1958 har, bortsett från utredningar som avslutats under tillsättningsåret, tillsatts respektive 79, 67 och 66 utredningar. Under samma år var hela antalet avslutade utredningar respektive 77, 68 och 71. Någon tendens till ökning av antalet utredningar kan sålunda icke f. n. förmärkas.

Motionären har även påtalat att många kommittéer sitter för länge och anser att de icke bör få arbeta mer än högst tre eller fyra år samt att genom bristande samordning flera kommittéer kan i viss utsträckning arbeta med samma problem. Utskottet vill icke bestrida, att tidsutdräkten för utredningarnas arbete i vissa fall synes stor. Några fixerade tidsgränser bör emellertid enligt utskottets mening endast utsättas i särskilda fall, som f. n. också emellanåt sker. Generellt verkande regler skulle kunna bli till men för den grundliga och sakliga behandling av utredningsobjekten som bör eftersträvas. Detta utesluter icke att övervakningen av fortgången i kommittéarbetet måhända kan intensifieras.

Även när det gäller risken för dubbelarbete inom kommittéerna torde motionärens kritik ha ett visst fog för sig.

Utskottet har redan vid sin tidigare behandling av föreliggande spörsmål erinrat om kommittékungörelsens föreskrifter om återhållsamhet i vad gäller bl. a. utarbetande och tryckning i kommittébetänkandena av historiker, redogörelser för det aktuella läget, jämförelser med utländska förhållanden och statistiskt material. Större betänkanden bör innehålla en sammanfattning som kan läsas oberoende av betänkandet i övrigt. Utskottet vill understryka vikten av att dessa bestämmelser noga iakttages. Man

torde även kunna i större utsträckning än nu sker låta stencilera betänkan-
dena i stället för att trycka dem.

Utskottet finner i enlighet med sin år 1954 uttalade uppfattning angeläget
framhålla, att vårt utredningsväsende utgör en värdefull grund för reform-
arbetet på alla områden. Möjligheterna till rationalisering av utrednings-
arbetet bör emellertid väl tillvaratagas.

Utskottet har icke ansett sig böra förorda att den föreslagna översynen
nu kommer till stånd. Enligt utskottets mening torde motionens syfte bäst
tillgodoses genom en kontinuerligt verksam övervakning och samordning.
I sitt den 22 mars 1958 avgivna betänkande, Regeringsarbetet (SOU
1958:14), har författningsutredningen bl. a. föreslagit inrättandet av
ett centralt organ för vissa interna frågor rörande regeringsarbetet. På
detta organ, regeringskansliet, skulle det uppenbarligen ankomma bl. a.
att handha verksamheten för övervakning och samordning av utrednings-
arbetet. Utskottet finner behandlingen av nämnda förslag böra avvaktas
och får därför hemställa,

att motion II: 133 icke må föranleda någon riksdagens
åtgärd.

Stockholm den 18 februari 1959

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Wolgast, Nyström, Strandler, Johan
Persson, Ståhle, Gustav Henry Hansson, Nestrup, Möller, Sörlin, Jonasson,
fru Hamrin-Thorell och fröken Mattson;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Dickson,*
Ekström i Björkvik, Björkänge, Jacobsson i Sala, Svensson i Krokstorp, fru
Jäderberg, herr Svensson i Kungälv, fru Thunvall, herrar Carlsson i Hus-
kvarna, Grebäck* och Larsson i Stockholm.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.